

УДК 349.2
DOI <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2.1018>

О. О. Герасименко
orcid.org/0000-0002-2504-0637
аспірант кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права
Державного торговельно-економічного університету

ЗАГАЛЬНИЙ ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Важливою запорукою правильної кваліфікації адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є належне встановлення їх об'єкта. У своєму розумінні об'єкта адміністративного правопорушення вітчизняні правники виходять з того, що кожне конкретне адміністративне правопорушення становить небезпеку для суспільних відносин та чинить деструктивний вплив на їх функціонування. Звідси вченими робиться принциповий висновок про те, що об'єктом адміністративного правопорушення завжди виступають суспільні відносини.

Утім, як цілком слушно зауважує А.В. Гуржій, далеко не всі суспільні відносини здатні виступати об'єктом правопорушення. Адже багато відносин у суспільстві взагалі не регулюються правом, тож негативний вплив на них не підлягає правовій оцінці та не може тягнути за собою визначених юридичних наслідків, зокрема, адміністративної відповідальності [1, с. 112].

Крім того, варто зважати, що у величезному масиві правових відносин (тобто, суспільних відносин, урегульованих правом) лише певна частина охороняється санкціями адміністративно-деліктних норм та забезпечуються засобами адміністративної відповідальності. Решта правових відносин – або охороняються санкціями норм інших галузей права (кримінального, цивільного, господарського тощо), або, в силу своєї малозначності, взагалі не підпадають під правову охорону. Заподіяння цим відносинам шкоди не вважається адміністративним правопорушенням, тож вони “за визначенням” не здатні бути об'єктом такого порушення.

Питання встановлення об'єкта, а також предмета (як складової об'єкта) адміністративних правопорушень під час їх кваліфікації розглядаються у наукових працях провідних українських вчених: В.Б. Авер'янова, А.І. Берлача, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, Т.О. Гуржія, П.В. Діхтєвського, Р.А. Калюжного, М.В. Ковалюка, Т.О. Коломєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Кузьменко, О.І. Остапенка, Д.В. Примаченка, С.Г. Стеценка та ін. Практично всі науковці сучасності наполягають на тому, що об'єктом адміністративного правопорушення можуть виступати лише суспільні відно-

сини, регламентовані правом та захищені адміністративними санкціями з метою забезпечення нормального функціонування порядку управління, захисту власності, прав і свобод громадян [1, с. 82; 3, с. 227; 4, с. 11-117; 5, с. 111-117; 6, с. 433, 434; 7, с. 167-119; 8, с. 16; 9, с. 285; 10, с. 315; 11, с. 293, 294; 12, с. 13-17; 13, с. 92-99; 14, с. 25-27; 15, с. 186-192; 16, с. 189-190].

У сучасній адміністративно-правовій літературі найбільшого поширення набув підхід, згідно з яким наукова характеристика об'єкта будь-якого адміністративного правопорушення провадиться на трьох різних рівнях: на загально-соціальному рівні, на галузевому рівні, а також на рівні конкретних суспільних відносин [17, с. 218]. Цей підхід ґрунтується на тому, що кожне окреме правопорушення, посягаючи на конкретні суспільні відносини, чинить негативний вплив на відповідні галузі економіки або сфери суспільного життя, а через них – і на всю систему суспільних відносин, охоронюваних адміністративним правом [18, с. 109-112; 19, с. 39-40].

У рамках зазначеного підходу при проведенні аналізу складів адміністративних правопорушень (зокрема, правопорушень у сфері інтелектуальної власності), як правило, розрізняють три види об'єктів посягання: загальний, родовий і безпосередній. Значно рідше у цей системно-логічний ланцюжок включається додатковий, четвертий елемент – видовий об'єкт адміністративного правопорушення. Не відкидаючи можливості подібної інклюзії, зауважимо, що вона становить переважно теоретичний інтерес та набуває практичного значення лише в окремих випадках, пов'язаних з кваліфікацією адміністративних правопорушень, які посягають на окремі підсистеми (інститути) суспільних відносин. З точки зору вирішення завдань нашого дослідження, такий крок бачиться недоцільним, тож надалі вдатися до розгляду класичної (трьох-елементної) системи об'єкта адміністративних правопорушень в сфері інтелектуальної власності.

Характеризуючи перший елемент цієї системи (загальний об'єкт адміністративного правопорушення) практично всі галузеві дослідники сходяться на тому, що він охоплює певний увесь масив правовідносин, охоронюваних санкціями

адміністративно-деліктних норм. Утім, як показує аналіз наукових праць з питань відповідальності за адміністративні правопорушення в сфері інтелектуальної власності, серед їх авторів немає абсолютної єдності в розумінні обсягу і меж такого масиву. Так, наприклад, А.В. Хрідочкін пропонує розуміти під загальним об'єктом адміністративних правопорушень в сфері інтелектуальної власності суспільні відносини, які охороняються КУпАП та яким унаслідок правопорушення завдається суспільна шкода або створюється загроза її заподіяння [20, с. 306]. На думку І.С. Кравченка, об'єктом адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є: “вся система суспільних відносин, які охороняє законодавство про адміністративні правопорушення [21, с. 107]”. І взагалі окремий погляд на категорію загального об'єкта адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності демонструє О.М. Головова. Дослідниця заперечує концепцію загального об'єкта як такого, наголошуючи, що сукупність суспільних відносин, охоронюваних адміністративним законом, виступає об'єктом адміністративно-правової охорони, який не тотожний об'єктові правопорушення [22, с. 70].

У даному зв'язку варто зауважити таке. Законодавство України про відповідальність за адміністративні правопорушення складається з цілої низки законодавчих актів: КУпАП, МК України, а також десятків галузевих законів. Таким чином, КУпАП охороняє, хоч і найбільшу, проте лише окрему частку загального масиву суспільних відносин. Відповідно, якщо виходити з традиційного уявлення про загальний об'єкт правопорушення, як про уся сукупність відносин, охоронюваних адміністративно-деліктним правом, то наведений вище підхід А.В. Хрідочкіна навряд чи може вважатися цілком обґрунтованим. Адже, як зауважує А.В. Нефедова: “чинний КУпАП – це далеко не єдиний акт вітчизняного законодавства, який регулює питання адміністративної відповідальності та забезпечує охорону суспільних відносин від протиправних посягань, тому за жодних умов ані він, ані передбачені ним санкції не можуть визначати межі загального об'єкта адміністративного проступку [23, с. 75, 76]”.

Такий висновок вважаємо тим більш справедливим, що відповідальність за адміністративні правопорушення в сфері інтелектуальної власності встановлюється двома різними кодифікованими актами: КУпАП і МК України. З огляду на це, визначати межі загального об'єкта даної групи правопорушень, спираючись тільки на один з них (КУпАП) та ігноруючи інший (МК України) – означає не виправдано звужувати його реальний обсяг і зміст.

Так само важко погодитись із позицією О.М. Головової. На наш погляд, авторка має

рацію, стверджуючи що вся сукупність суспільних відносин, охоронюваних адміністративним законом, становить загальний об'єкт адміністративно-правової охорони. Проте, це зовсім не протирічить ідеї щодо здатності усе тієї ж сукупності суспільних відносин виступати загальним об'єктом адміністративного правопорушення. Сучасна теорія адміністративного права виходить з того, що адміністративна відповідальність являє собою інтегральну складову та, водночас, провідний засіб адміністративно-правової охорони суспільних відносин [24, с. 157; 25, с. 84; 26, с. 15; 27, с. 17; 28, с. 147].

Будучи елементом системи адміністративно-правової охорони, адміністративна відповідальність вирішує її генеральне завдання – забезпечення безпеки суспільних відносин у сфері публічного адміністрування та інших сферах від негативного впливу протиправних посягань. У свою чергу, відповідна сфера (комплекс) суспільних відносин при вчиненні правопорушення виступає одночасно і об'єктом такого впливу (тобто, загальним об'єктом адміністративного правопорушення), і об'єктом охорони від нього (тобто, об'єктом адміністративно-правової охорони, яка здійснюється засобами адміністративної відповідальності).

З огляду на викладене, найбільш обґрунтованою вважаємо концепцію, згідно з якою загальний об'єкт адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності розглядається на найвищому (загально-соціальному) рівні узагальнення та охоплює всі суспільні відносини, охоронювані адміністративно-деліктним законодавством. У якості точного наукового визначення даного поняття можемо запропонувати таке: загальний об'єкт адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності – це вся сукупність правовідносин, яка охороняється адміністративно-деліктним правом і на яку спрямовується негативний вплив конкретного фактичного посягання.

Література

1. Гуржій А. В. Актуальні проблеми встановлення об'єкта правопорушень у сфері перевезення небезпечних, великовагових і великогабаритних вантажів. *Вісник прокуратури*. 2012. № 12. С. 111-117.
2. Остапенко О.І. *Адміністративна деліктологія: соціально-правовий феномен і проблеми розвитку*: монографія. Львів: ЛІВС НАВСУ, 1995. 312 с.
3. *Відповідальність у публічному праві*: монографія / [П. Андрушко, І. Безклубий, Т. Гуржій та ін.]; за заг. ред. І. Безклубого. К. “Грамота”, 2014. 496 с.
4. Гуржій А.В. Поняття адміністративно-правової кваліфікації. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2016. № 2. 187-188.
5. Гуржій А. В. Підстави адміністративної відповідальності за порушення правил перевезення небезпечних, великовагових і великогабаритних вантажів. *Наука і правоохорона*. 2012. № 1. С. 181-188.

6. *Адміністративне право України. Академічний курс* (у двох томах). Том 1. Загальна частина / [О.Ф. Андрийко, В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк]; за ред. В.Б. Авер'янова. К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. 584 с.

7. Колпаков В. К. *Адміністративно-деліктний правовий феномен* : монографія. К.: Юрінком-інтер, 2004. 528 с.

8. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. *Склад адміністративного проступку*. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 44 с.

9. Коломоєць Т. О. *Адміністративне право України. Академічний курс*. К. : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.

10. *Адміністративне право* / [Ю. П. Битяк, І. М. Балакарева, І. В. Бойко та ін.] ; за заг. ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2020. 392 с.

11. *Адміністративне право України. Повний курс*. / [В.В. Галуцько, П.В. Діхтєвський, О.В. Кузьменко та ін.]. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.

12. Гуржій Т.О. Логіко-філософські категорії і класифікація об'єктів адміністративного делікту. *Право України*. 2003. №1. С. 13-17.

13. Гуржій Т.О. Правове регулювання адміністративно-деліктних відносин: перспективи розвитку. *Вісник прокуратури*. 2008. № 8. С. 92-99.

14. Гуржій Т.О. Предмет адміністративного делікту. *Право України*. 2006. № 7. С. 25-27.

15. Гуржій Т.О. Предмет адміністративного правопорушення як об'єкт адміністративно-деліктних відносин. *Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щорічний бюллетень КІВС*. 2003. № 8. С. 186-192.

16. Гуржій Т.О. Предмет адміністративного проступку. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2016. № 2. С. 189-190.

17. Гарат М.Р. Об'єкт адміністративних правопорушень у сфері містобудівельної діяльності». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 217-219.

18. Гуржій Т.О. Нормативна регламентація адміністративної відповідальності водіїв за порушення Правил дорожнього руху. *Вісник прокуратури*. 2007. № 7. С. 109-112.

19. Гуржій Т.О. Адміністративна відповідальність за порушення правил дорожнього руху у світлі законодавчих новел. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: Адміністративна реформа та проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів (Сімферополь-Ялта, 11-12 грудня 2008 року). Сімферополь : КЮІ ОДУВС, 2008. С. 39-40.

20. Хрідочкін А.В. Публічне адміністрування у сфері інтелектуальної власності в Україні : дис. ... доктора. юрид. наук : спец. 12.00.07 ; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2019. 508 с.

21. Кравченко І.С. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ у сфері захисту права інтелектуальної власності : монографія ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, професора Є. В. Куріного. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 225 с.

22. Головкова О.М. Адміністративна відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 ; Національний університет державної податкової служби України. Ірпінь, 2008. 205 с.

23. Нефедова А. В. Кваліфікація адміністративних проступків на автомобільному транспорті : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 ; Київський національний торговельно-економічний університет. Київ, 2021. 258 с.

24. Правоторова О.М. Поняття та зміст адміністративно-правової охорони. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 4. С. 154-158. URL : http://www.lsej.org.ua/4_2019/44.pdf (дата звернення 1.12.2021).

25. Лошицький М.В. Адміністративно-правові засоби в механізмі охорони навколишнього природного середовища. *Митна справа*. 2015. № 1 (97). С. 79-85.

26. Мозгова А.А. *Адміністративно-правова охорона прав і свобод громадян в умовах Євроінтеграції* : автореф. дис. к.ю.н.: 12.00.07. К., 2020. 23 с.

27. Галуцько В.В. *Адміністративно-правова охорона права власності в Україні* : автореф. дис. д.ю.н.: 12.00.07. Харків, 2009. 34 с.

28. Липій Є.А. Сутність адміністративно-правової охорони екологічних прав громадян. Сучасні проблеми адміністративного права та процесу: Сучасні проблеми адміністративного права та процесу Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 30 червня 2017 року). Харків, 2017. С. 146-148.

Анотація

Герасименко О. О. Загальний об'єкт адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності. – Стаття.

Статтю присвячено розгляду питань загального об'єкта адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Проаналізовано сучасні наукові погляди на природу та сутність об'єкта адміністративного правопорушення, систематизовано його визначальні ознаки. Підкреслено роль правильного визначення об'єкта адміністративного правопорушення у систематизації адміністративно-деліктного законодавства та кваліфікації адміністративних правопорушень. Аргументовано точку зору про доцільність вивчення об'єкта адміністративного правопорушення на трьох рівнях: загально-соціальному, галузевому та фактичному (на рівні конкретного правопорушення як юридичного факту). Розкрито особливості трьохелементної та чотирьох-елементної класифікації об'єкта адміністративного правопорушення. Акцентовано увагу на важливості ґрунтовного дослідження загально-соціального аспекту об'єкта адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності. На підставі аналізу наукових праць з питань відповідальності за адміністративні правопорушення в сфері інтелектуальної власності констатовано відсутність єдиного розуміння меж об'єкта таких правопорушень. Доведено, що загальний об'єкт адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності репрезентує увесь масив суспільних відносин, регульованих правом та охоронюваних адміністративно-деліктним законодавством. Сформульовано авторське визначення поняття “загальний об'єкт адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності”. Під останнім пропонується розуміти: загальну систему правовідносин, яка охороняється адміністративно-деліктним правом і на яку спрямовується негативний вплив конкретного фактичного посягання.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність, інтелектуальна власність, кваліфікація адміністративних правопорушень, склад адміністративного правопорушення, об'єктивні ознаки адміністративного правопорушення, об'єкт адміністративного проступку (правопорушення).

Summary

Gerasimenko O. O. General object of administrative offenses in the field of intellectual property. – Article.

The article revolves around the issues of the general object of administrative offenses in the field of intellectual property. Modern scientific views on the nature and the essence of the object of administrative offenses are analyzed, and its defining features are systematized. The role of the correct definition of the object of administrative offenses in the systematization of administrative-delict legislation and qualification of administrative offenses is emphasized. The point of view about the expediency of studying the object of an administrative offense at three levels: general social, branch and factual (at the level of a specific offense as a legal fact) is argued. The peculiarities of the three-element and four-element classifications of the object of administrative offenses are disclosed. Attention is focused on the importance of a thorough study of the general social aspect of the object

of administrative offenses in the field of intellectual property. Based on the analysis of scientific works on the issues of responsibility for administrative offenses in the field of intellectual property, it was established that there is no unified understanding of its boundaries. It has been proven that the general object of administrative offenses in the field of intellectual property represents the entire array of social relations regulated by law and protected by administrative-delict legislation. The author's definition of the concept of "general object of administrative offense in the field of intellectual property" is formulated. The latter is proposed to be understood as: the general system of legal relations, which are protected by administrative-delict legislation and are targeted by the negative impact of a concrete offence.

Key words: administrative offense, administrative responsibility, intellectual property, qualification of administrative offenses, corpus delicti of an administrative offense, objective features of administrative offense, object of administrative offense.